

MARIAN MICHASIÓW OFMCONV

Sprawozdanie z konferencji naukowej

„Kościół @ Internet.

Społeczeństwo internautów a kultura globalna”

Opole, 1 grudnia 2014 r.

1 grudnia 2014 r. budynek Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego gościł w swoich progach uczestników 3. edycji konferencji naukowej „Społeczeństwo internautów a kultura globalna” zatytułowanej „Kościół @ Internet” Organizatorami konferencji byli: dr hab. Maria Kalczyńska, prof. PO, z Katedry Międzynarodowych Stosunków Społecznych na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej i ks. dr hab. Konrad Glombik, prof. UO – kierownik Katedry Teologii Moralnej i Duchowości na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego.

Przybyłych gości i licznie zgromadzonych słuchaczy powitali dziekani wydziałów zaangażowanych w organizację konferencji: dr hab. inż. Joachim Foltys, prof. PO, i ks. prof. dr hab. Tadeusz Dola. Następnie głos zabrali organizatorzy. Prof. Kalczyńska nawiązała do dwóch poprzednich edycji konferencji, które Wydział Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej organizował we współpracy z innymi jednostkami naukowymi. Zaprezentowała przy tym powstałe po tamtych spotkaniach publikacje. W dalszej kolejności głos zabrał ks. dr hab. Glombik, który wprowadził zgromadzonych w problematykę rozpoczynających się obrad. Wykazał, jak w znacznym stopniu kultura globalna dotyka również rzeczywistości Kościoła, który tworzą ludzie wywodzący się z różnych narodów i ras, i który posłany jest, aby wszystkim narodom nieść Dobrą Nowinę o zbawieniu. Zaznaczył też, że idea komunikacji rozumiana szeroko i głęboko, bo w odniesieniu do objawienia się Trójcy Świętej, jest wpisana w istotę Kościoła. Stąd też w pełni zasadne jest zainteresowanie wspólnoty wierzących problematyką wirtualnej sieci, którego przejawem są wypowiedzi ostatnich papieży, dokumenty Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu czy chociażby niniejsza konferencja. Odwołując się do orędzia papieża Franciszka na ostatni, XLVIII

Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, teolog moralista zaprosił do spojrzenia na Internet nie tyle jako na zagrożenie, ale raczej jako na szansę dla misji Kościoła, gdyż „chrześcijańskie świadectwo dzięki sieci może dotrzeć na egzystencjalne peryferie”

Pierwsza sesja była poświęcona tematowi Internetu jako narzędzia ewangelizacji. Rozpoczęło ją wystąpienie ks. dra hab. Andrzeja Draguły, prof. USz – kierownika Katedry Teologii Pastoralnej, Liturgiki i Homiletyki na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego i dyrektora Instytutu Filozoficzno-Teologicznego im. Edyty Stein w Zielonej Górze. Przedstawił on zagadnienie ewangelizacji za pomocą mediów społecznościowych. Ks. Draguła dokonał istotnego rozróżnienia pomiędzy przekonaniem a przeświadczeniem, wskazując na to ostatnie jako właściwe dla chrześcijaństwa, które oparte jest na świadectwie. Podkreślił, że głównym protagonistą dzieła ewangelizacji jest sam Bóg, a zadanie ewangelizatora nie polega na narzucaniu innym nowych obowiązków, lecz dzielenie się radością. Istotniejsza jest zatem komunikacja mistyczno-mityczna, a nie dyskursywna. Stąd prelegent sugerował, aby bardziej zaprosić do mitu niż bronić go przez dyskursywny dialog. Pointą tego wystąpienia było podkreślenie, że media społecznościowe to tylko kolejne narzędzie ewangelizacji. Tylko Bóg jest pociągający, zarówno w znaczeniu czynności, jak i przymiotu, a chrześcijańscy ewangelizatorzy muszą się starać, aby nie zasłonili Go sobą, stając się religijnymi celebrytami i zaspakajając w ten sposób swoje *ego*.

Kolejny prelegent, mgr Kamil Bomber, doktorant Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, w swoim przedłożeniu podjął próbę odpowiedzi na pytanie: *Jak głosić Ewangelię pokoleniu X, Y, Z?* Po dokonaniu charakterystyki poszczególnych generacji, w której to uwzględnione zostało ich nastawienie wobec pracy, życia rodzinnego i towarzyskiego ze wskazaniem na wyznaczone sobie priorytety oraz określeniu sposobu korzystania z sieci każdego z omawianych pokoleń, zostało podkreślone, że chrześcijański kerygmat, który wszyscy wierzący są zobowiązani zawsze głosić całej ludzkości poprzez świadectwo życia, coraz częściej musi być wspierany aktywnością *on-line*.

Sesję zamknął referat mgra Łukasza Mrózka, doktoranta Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, zatytułowany: *Cyberprzestrzeń jako miejsce teologicznego poznania*. W wystąpieniu tym zostało zaprezentowanych kilka definicji cyberteologii. W tym kontekście wybrzmiało mocno pytanie o to, w jaki sposób podejmować refleksję nad zrozumiałością wiary w świetle logiki sieci, czyli jak żyć wiarą w epoce sieci, która promuje indywidualistyczną postawę religijną, a często też zaciera granicę pomiędzy dobrem a złem.

Dyskusja, która nastąpiła po pierwszych trzech referatach, obracała się wokół rozróżnienia pomiędzy ewangelizacją a dialogiem prowadzonym w sieci. Pojawiły się też pytania o możliwość nominowania duszpasterzy internetowych oraz o współczesną kulturę obrazkową, w którą dobrze wydają się wpisywać Jezusowe przypowieści.

W ramach drugiej sesji, traktującej o Internecie w służbie zarządzania strukturami Kościoła, pierwsi głos zabrali profesorowie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie: dr hab. Monika Marta Przybysz z Katedry *Public Relations* i Komunikacji Marketingowej na Wydziale Teologicznym tejże uczelni oraz ks. dr hab. Józef Kloch z Katedry Internetu i Komunikacji Cyfrowej, który jest jednocześnie rzecznikiem prasowym Konferencji Episkopatu Polski, a w 2003 r. został uhonorowany tytułem Internetowego Obywatela Roku, przyznawanym za wkład w budowę społeczeństwa informacyjnego. Przedstawili oni temat: *Internet w zarządzaniu informacją w Kościele*. Najpierw prof. Przybysz, przywołując konkretne przykłady, wskazała na dobre praktyki przekazu informacji w sieci przez środowiska kościelne. Do najważniejszych cech takiego przekazu zaliczyła: konsekwencję, nowoczesność, prostotę, pomysłowość, wiarygodność, wizualizację i pracę zespołową. Wśród stosowanych form wymieniła: ikonografiki i memy, rekolekcje internetowe, pomoce modlitewne, *crowdfunding*, portale religijne i e-duszpasterstwo. Jako przejawy troski o informację w Kościele podała natomiast: precyzję, bogactwo środków wyrazu, troskę o wiarygodność, jasne określenie celu i systemu obiegu informacyjnego oraz troskę o ochronę tajemnicy. Wypowiedź prof. Przybysz uzupełnił ks. prof. Kloch, prezentując wyniki badań przeprowadzonych w 2012 r. na rzecznikach episkopatów Europy i rzecznikach podmiotów kościelnych w Polsce. Rzecznik KEP zauważył, że dość dobrze zagospodarowane przez podmioty kościelne są strony WWW. Coraz częściej są one też zintegrowane z mediami społecznościowymi (gł. z *Facebookiem*), lecz jeszcze stanowi to spore wyzwanie dla Kościoła. Natomiast niski poziom wykorzystania *Twittera* wynika z jego małej popularności w Polsce.

Wykorzystanie Internetu w administracji dobrami doczesnymi Kościoła omówił kolejny pracownik UKSW, profesor Wydziału Prawa Kanonicznego, salezjanin – ks. dr hab. Arkadiusz Domaszek. Prelegent na początku zaznaczył, że choć traktująca o kościelnym majątku V księga Kodeksu Prawa Kanonicznego nie wspomina o Internecie, to w praktyce jest on używany w wielu wzmiankowanych tam kwestiach. Stąd też swoje wystąpienie oparł na strukturze tejże księgi KPK, rozpoczynając od omówienia zastosowania Internetu w nabywaniu dóbr kościelnych (ogłoszenia o zbiórkach zarządzonych przez konferencje episkopatu i biskupów diecezjalnych, propagowanie programów charytatywnych, pozyskiwanie środków

za pośrednictwem Internetu, informacje o podatkach i prawie partykularnym), przechodząc następnie do zarządzania tymi dobrami za pomocą Internetu (sprawozdawczość, inwentarze, archiwa i dane osobowe zapisane cyfrowo), a kończąc na umowach i fundacjach kościelnych w sieci (prezentowanie swojej działalności, sprawozdawczość, pozyskiwanie środków na realizowane cele). Konkludując, kanonista stwierdził, że wspieranie inicjatyw związanych z wykorzystywaniem Internetu w administrowaniu doczesnymi dobrami Kościoła doprowadzi z czasem do prawno-kanonicznego opisu tej rzeczywistości.

Kolejny referat wygłosiła dr Justyna Kubik – wykładowca w Wyższej Szkole Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach. Przedmiotem jej refleksji była obecność parafii diecezji opolskiej w cyberprzestrzeni oraz analiza funkcji wybranych parafialnych stron internetowych. Spośród niemal 400 parafii diecezji opolskiej swoje strony WWW posiada ok. 180. 20 z nich równolegle prowadzi profil na *Facebooku*, a w 7 przypadkach *Facebookowy* profil zastępuje stronę WWW. Wśród funkcji zamieszczanych tam treści na pierwszy plan wysuwają się: kontaktowa i informacyjna. Częste są również funkcje: edukacyjno-formacyjna, dokumentacyjna, multimedialna, upowszechniająca, modlitewna, społecznościowa, kulturotwórcza, ludyczna i posesorska. Badaczka stwierdziła, że funkcje te wzajemnie się przenikają i nie ma konkretnego modelu parafialnej strony internetowej. Mimo bogactwa treści, jakie z sobą niesie, nie zastąpi też ona żywego uczestnictwa w spotkaniu wiernych.

Autorem ostatniego referatu w tej części konferencji był dr inż. Marcin Łuszczak z Wydziału Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej. Nosił on tytuł: *Kościół w dobie internetu – rozważania ekonomisty nad rolą Kościoła we współczesnym społeczeństwie*, a jego współtwórcą był prof. dr hab. Kazimierz Górka z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Punktem wyjścia było wskazanie na spadek praktyk religijnych i relatywizację postaw moralnych polskiego społeczeństwa, coraz bardziej przekonanego, że zasady katolickie nie przystają do obecnej rzeczywistości, i coraz chętniej przyjmującego wizję niczym nieograniczonej wolności jednostki. Takie przekonanie mocno kontrastuje z rozwijającą się od XIX w. w nauczaniu papieży i Soboru Watykańskiego II katolicką nauką społeczną. Kościół bowiem od dziesięcioleci wskazuje na problemy, które dopiero zaczyna dostrzegać współczesna ekonomia. Dobrobyt materialny nie stanowi o jakości życia, stąd nieodzowne jest powiązanie ekonomii z etyką. Podsumowując swoje wystąpienie, ekonomista stwierdził, że skuteczna prezentacja katolickiej nauki społecznej przekonałaby wielu niezainteresowanych, że katolicka moralność wcale nie jest nieprzystająca do obecnej rzeczywistości.

W dyskusji wieńczącej tą sesję powracały kwestie strategii przechowywania danych, wychowywania kandydatów do kapłańska do odpowiedzialnego korzysta-

nia z sieci, rozkładania się odpowiedzialności za redagowanie parafialnych stron WWW, ich ujednolicania oraz monitoringu zamieszczanych tam treści.

W ostatniej części naukowych obrad, których przedmiotem był Internet jako narzędzie działalności duszpasterskiej, dr Michał Wyrostkiewicz z Katedry Historii Liturgii na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II zaprezentował zagadnienie *Portale społecznościowe a budowanie wspólnoty Kościoła*. Wśród atutów, jakich dostarczają Kościołowi tego rodzaju media, zwrócił on szczególną uwagę na kategorię uczestnictwa, realną komunikację, dwustronność i interaktywność. Pewnych trudności przysparzają natomiast: ageograficzność, hipertekstualność i digitalność. Prelegent jasno zaznaczył, że media społecznościowe mogą być traktowane jedynie jako wsparcie, gdyż w przeciwnym razie staną się substytutem wspólnoty eklezjalnej, „fanklubem Jezusa”

Problematykę Internetu jako przestrzeni kaznodziejskiej przedstawił ks. dr hab. Marek Lis, prof. UO – kierownik Katedry Homiletyki, Mediów i Komunikacji na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego. W swoim wystąpieniu medio- i filmoznawca skoncentrował się na dialogicznym charakterze chrześcijańskiego przepowiadania, na który wskazuje grecki źródłosłów słowa „homilia” Kaznodzieja powinien znać adresatów homilii, jak pasterz zna zapach swej owczarni. Z kolei kazania zamieszczane w Internecie są oderwane od konkretnej sytuacji i poprzez swoją achroniczność i atekstualność nie stanowią odpowiedzi na potrzeby wspólnoty.

Następnie mgr Lidia Urbańczyk, doktorantka na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Opolskiego, zaprezentowała temat: *Portale internetowe dla dzieci i młodzieży o tematyce religijnej*. Analizie poddane zostały cztery portale katolickie adresowane do najmłodszych użytkowników sieci: „Dobry Pasterz”, „Promyczek Dobra”, „Mały Przewodnik Katolicki” i „Mały Gość Niedzielny” Po omówieniu każdego z nich prelegentka stwierdziła, że owe propozycje, skierowane do dzieci w różnym wieku, są wobec siebie komplementarne. Budują one tożsamość młodego chrześcijanina, użytkownika nowych mediów.

Ostatni referat, „*Ćwierkający papież*” – *mikroblogi papieża Benedykta XVI i Franciszka*, wygłosił mgr Piotr Wajs, doktorant na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego. Prelegent omówił historię i zawartość papieskiego konta na *Twitterze*, zwracając uwagę na ilość *twittów*, ich treść oraz liczbę *followersów* („śledzących”) w poszczególnych okresach z rozróżnieniem na pontyfikat Benedykta XVI i Franciszka. Wśród negatywów papieskiego konta zostały wymienione: brak ciągłości pomiędzy Benedyktem XVI a Franciszkiem, brak wykorzystania możliwości dodawania załączników i brak odpowiedzi na zapytania internautów. Po stronie pozytywów zostały odnotowane: duża liczba odbiorców, zachęta do mo-

dlitwy, praktyczne wyjaśnianie wiary, zachęta do refleksji nad wiarą, zachęta do realnego zastosowania treści poznanych w sieci, podkreślenie chrystocentrycznego charakteru Kościoła, wyjście do pokolenia wirtualnego i odniesienie innych mediów do *@Pontifex*.

Również po tej części naukowych obrad nie zabrakło dyskusji, w której podjęto ponownie kwestię ageograficzności kontaktów w sieci, również ageograficzności posuniętej do niebezpiecznych granic podczas transmisji adoracji Najświętszego Sakramentu. Pytano też o rozróżnienie pomiędzy społecznością a wspólnotą, gatunek nowych form przepowiadania obecnych w Internecie, wiarygodność nauki kościelnej prezentowanej w przestrzeni wirtualnej oraz możliwość wykorzystania sieci do katechezy sakramentalnej.

Znamienny dla tej konferencji był fakt, że wielu z jej uczestników jeszcze tego samego dnia zamieściło informacje na jej temat na swoich profilach *twitterowych*. Wśród wielu opisów towarzyszących przesyłanym tam zdjęciom, na uwagę zasługuje prosty i zwięzły komentarz autorstwa rzecznika Konferencji Episkopatu Polski: „Najkrótsza recenzja: BCK = Bardzo Ciekawa Konferencja” Bogactwo zagadnień obecnych na styku tych dwóch rzeczywistości: Kościoła i Internetu owocowało twórczą dyskusją i wciąż stanowi inspirację do poszukiwań, badań i refleksji na temat koegzystencji tych płaszczyzn. Zapewne poszerzeniem zaprezentowanych treści będzie również zapowiadana publikacja pokonferencyjna, a być może również kolejne konferencje dotyczące zagadnienia wykorzystania Internetu przez Kościół.